

Савіщенко Вікторія Миколаївна
декан юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат педагогічних наук,
доктор юридичних наук, доцент

ДЕОНТОЛОГІЧНИЙ КОД СОЦІОНОМІЧНИХ ПРОФЕСІЙ

Важливою умовою формування та розвитку правової держави, ефективного правового регулювання правовідносин, забезпечення прав і свобод членів суспільства є підготовка професіоналів, діяльність яких на найвищому рівні відповідатиме деонтологічному коду професії.

Деонтологічні проблеми професійної юридичної діяльності вивчали С. Алексєєв, М. Айзенберг, О. Бандурка, І. Бенедик, В. Власюк, Є. Гіда, В. Горшеньов, С. Гусарєв, О. Скакун, С. Сливка, В. Сокурєнко, О. Тихомиров, В. Черней та ін. У вітчизняній науці здійсненні розвідки з проблем педагогічної деонтології М. Васильєвою, формування правової культури та компетентності майбутніх правоохоронців В. Ільїною, М. Підберезьким, В. Рижиковим, О. Федоренко, Г. Яворською та ін. Значний внесок у розробку питань деонтологічної підготовки лікарів зробили С. Боткін, О. Грандо, В. Ехалов, О. Клигуненко, С. Левенець, О. Мурзіна, М. Петров, Б. Петровський, Я. Попович, Н. Сокольський та ін. Деонтологічній підготовці майбутніх офіцерів-прикордонників присвячені праці В. Гащука, державних службовців – К. Вигуру, О. Клименко, працівників митних органів –

О. Корольова та ін. Проте комплексного вивчення деонтології соціономічних професій не здійснено.

Деонтологічний код професій – сукупність цінностей, які обумовлюють призначення професії в суспільстві, визначають зміст професійного обов'язку та покликання. Деонтологічний код властивий соціономічним професіям з високим ступенем відповідальності, типу «людина – людина». До них відносяться: юридичні, педагогічні, медичні професії, державні службовці та ін. Крім професійних знань, техніки та майстерності представники таких професій мають глибоко усвідомлювати професійне призначення та покликання, внутрішній імператив професійного обов'язку.

Деонтологічний код професійної діяльності лікарів ґрунтується на цінності «здоров'я і життя людини», для педагогів він полягає у вихованні гармонійної особистості, її успішній реалізації в майбутньому. Деонтологічний код юридичних професій сформований на цінності «справедливості» і реалізується в утвердженні цивілізованого правопорядку в суспільстві, забезпеченні справедливого врегулювання суспільних відносин, правосуддя.

Деонтологічний код соціономічних професій передбачає високу міру моральної відповідальності перед суспільством та кожним її членом. Як лікар, вчитель, так і юрист не мають права на помилку. Проте тільки в юридичній діяльності існує інститут апеляції (від лат. *appellatio* – звернення) – одна з форм оскарження судових рішень до суду вищої (апеляційної) інстанції, що має право переглянути справу по суті. Отже, судова система створює «фільтри», які орієнтовані на виправлення професійних помилок юристів, забезпечуючи тим самим справедливе правосуддя. Однак професійні помилки вчителів та лікарів виправити практично неможливо.

Розроблені в минулому столітті відомими ученими класифікації професій тривалий час були актуальними в умовах постіндустріального суспільства. Нині класифікувати сучасні професії за К.М. Гуревичем, Є.А. Клімовим, О.М. Леонт'євим, В.Г. Лоосом стає все складніше, оскільки зникають чіткі межі між людською і технічною працею, відбувається синергія штучного і природного інтелекту. Сфер, де техніка повністю замінила людину, стає все більше. І це стосується не тільки складних умов праці (під водою, в повітрі, в космосі, виробництві, високі та низькі температури). Техніка, механізми, роботи та штучний інтелект широко використовуються не тільки у промисловості, побуті людини, а й в гуманітарній сфері. Так, сучасний хірург має майстерно володіти медичною технікою. Це наближує лікарську професію до технічної. Сучасний вчитель, викладач має володіти освітніми комп'ютерними технологіями. В освіті все частіше використовуються комп'ютерні технології в оцінюванні результатів навчання. Врахувати при цьому психологічний стан учня не вдається можливим. У сфері правосуддя широко обговорюється проблематика електронного суду. Важливо, щоб функція прийняття суддею рішення ніколи не була перекладена на машину. Адже є загроза розв'язання людських конфліктів механічно. Машина зможе прийняти законне рішення, діючи алгоритмічно, розв'язуючи задачу відповідно до законодавства. Але таке рішення буде позбавлене людяності, муд-

рості та справедливості.

Тенденція заміни людини в гуманітарній сфері є небезпечною, оскільки техніка, комп'ютер, робот, не маючи душі, не може розв'язати складні духовні, психологічні людські проблеми. Однак, те, що штучний інтелект надалі буде використовуватися в гуманітарних сферах є неодмінною ознакою сучасного техногенного суспільства. Це назавжди змінить роль людини в професії вчителя, лікаря, судді, поліцейського та ін.

У XXI столітті, в епоху нанотехнологій, стрімкого розвитку науково-технічної сфери, глобальних суспільно-політичних перетворень змінилася людина, її соціальні, культурні, економічні та інші потреби. Весь світ, зіткнувшись із пандемією, змінив своє буття. В кожній професії з'явилося поняття «дистанційної роботи». Тому соціономічні, артономічні професії набули елементи сигномічних та техномічних професій, оскільки засобом комунікації стали комп'ютерні, електронні, цифрові технології, а знаряддями – високотехнологічні механізми, роботи та ін.

Науковий прогрес, нові виклики і загрози, які пов'язані із пандемією, зумовили зникнення низки професій і трансформацію тих, які не втратили свого функціонального призначення. Виходячи з цього, класифікувати професії пропонуємо за критерієм їх функціонального призначення, який ґрунтується з деонтологічного погляду, на розумінні поняття «деонтологічний код професії».

Деонтологічний код таких професій ґрунтується на найвищих людських цінностях – доля, життя та здоров'я людини. Отже, за цим критерієм доцільно виокремити професії з найвищим ступенем відповідальності.

- педагогічні професії: вихователь, вчитель, викладач, тренер та ін.;
- юридичні: судья, прокурор, адвокат, нотаріус, слідчий та ін.;
- лікарські: медична сестра, лікарі всіх спеціалізацій;
- державна (цивільна, військова) служба: державні службовці, військовослужбовці, поліцейські.

1. Философский энциклопедический словарь / Гл. ред. Л.Ф. Ильичев, П.Н. Федосеев, С.М. Коваль, В.Г. Панов. – М., 1983. – с. 148.

2. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди; [ред-кол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін.]. – Київ: Абрис, 2002. – VI, 742 с.

3. Єхалов В.В., Клигуненко О.М., Мурзіна О.Ю. Медична деонтологія очима лікаря за фахом «Загальна практика – сімейна медицина». Сімейна медицина. 2015. № 6 (62). С. 33-35.

4. Скакун О.Ф. Юридична деонтологія: підручник. Харків: Еспада, 2008. 400 с.

5. Васильєва М. П. Теоретичні основи деонтологічної підготовки педагога : автореф. дис... доктора пед. наук : спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / М. П. Васильєва. – Харків, 2004. – 38 с.

6. Вигуру К. Деонтология государственной службы / К. Вигуру. – М., 2003. – 168 с.

Садиков Мурат Абдикасович
професор кафедри правового
забезпечення господарської діяльності
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
доктор економічних наук, професор

СТАН МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН ОТГ У КОНТЕКСТІ ДЕРЖБЮДЖЕТУ НА 2021 РІК

Асоціація ОТГ країни висловлює стурбованість щодо показників і розрахунків міжбюджетних трансфертів передбачених бюджетом територіальних громад в проекті Закону України «Про Державний бюджет на 2021 рік».. Згідно з прийнятим Законом України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (№157-VIII, 5 лютого 2015 року) до фінансової системи України входять фінанси місцевих органів самоврядування [1].

Цілісність ланки фінансової системи України передбачає її складну підпорядкованість, структуру, специфічні зв'язки, проте зупинімося на принципах формування і використання фінансів територіальних громад.

Згідно до статті 10, пп.1. Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (далі - ОТГ) держава надає можливість щодо формування власного бюджету від податкових надхо-